

Method

Om te onderzoeken voor wie er een verschil is in het cijfer voor tevredenheid met het eigen leven en voor tevredenheid met de samenleving en politiek, voeren we regressieanalyses uit. We analyseren twee afhankelijke variabelen: ten eerste het verschil tussen het cijfer voor tevredenheid met het eigen leven en dat voor tevredenheid met de samenleving, gedefinieerd als:

Verschil samenleving en eigen leven = cijfer eigen leven - cijfer samenleving.

De tweede afhankelijke variabele is het verschil tussen het cijfer voor tevredenheid met het eigen leven en dat van de politiek, gedefinieerd als:

Verschil politiek en eigen leven = cijfer eigen leven - cijfer politiek.

Omdat we willen weten voor wie de *optimism gap* het grootst is, kijken we alleen naar de respondenten die een *optimism gap* laten zien. De respondenten voor wie er geen *optimism gap* is, zijn apart geanalyseerd in tabel 1. Voor deze analyse zijn logistische regressies uitgevoerd, waarbij de afhankelijke variabele een 1 is als de respondent een verschilscore van nul of lager heeft, en een 0 als de respondent wel een *optimism gap* heeft.

In de tabellen 2 tot en met 5 staan de regressieanalyses op de verschilscores. In tabel 2 staat de regressieanalyse voor de afhankelijke variabele 'verschil samenleving en eigen leven'. Tabel 3 geeft de resultaten weer voor 'verschil samenleving en eigen leven', maar hier is 'politieke voorkeur' als onafhankelijke variabele toegevoegd. In tabel 4 staat de regressieanalyse voor 'verschil politiek en eigen leven'. Tabel 5 laat de resultaten zien voor 'verschil politiek en eigen leven', maar hier is 'politieke voorkeur' als onafhankelijke variabele toegevoegd. De tabellen 2 tot en met 5 bestaan elk uit drie modellen. In model 1 is steeds de totale verschilscore geanalyseerd. Model 2 analyseert steeds de variantie die wordt veroorzaakt door de score op tevredenheid met de samenleving. Hierbij is de verschilscore als afhankelijke variabele genomen en is de variabele 'cijfer voor het eigen leven' als onafhankelijke variabele toegevoegd. Hierdoor ontstaat een statistische controle voor variantie die wordt veroorzaakt door het cijfer voor het eigen leven en blijft alleen de variantie in de verschilscore over die wordt veroorzaakt door de score op tevredenheid met de samenleving. Model 3 analyseert steeds de variantie die wordt veroorzaakt door het cijfer voor tevredenheid met de politiek. Hierbij is de verschilscore als afhankelijke variabele genomen en is de variabele 'cijfer voor tevredenheid met de politiek' als onafhankelijke variabele toegevoegd. In de analyses zijn alleen respondenten meegenomen die een *optimism gap* hebben; analyses voor respondenten die geen *optimism gap* hebben, staan in tabel 1.

Resultaten

De *optimism gap* geldt niet voor iedereen. 25% van de mensen geeft het eigen leven *geen* hogere score dan de samenleving en 9% geeft het eigen leven geen hogere score dan de politiek. Voordat we de *optimism gap* analyseren, analyseren we voor wie de *optimism gap* niet geldt. In tabel 1 zijn de resultaten weergegeven van een logistische regressie met als afhankelijke variabele wie het eigen leven *geen* hogere score geeft dan de samenleving en het eigen leven geen hogere score dan de politiek. Model 1 en model 2 geven de resultaten met als afhankelijke variabele 'wie een hoger cijfer geeft aan de samenleving dan aan de tevredenheid met het eigen leven'. In model 2 is de variabele *politieke voorkeur* toegevoegd. In model 3 en model 4 staan de resultaten met als afhankelijke variabele 'wie een hoger cijfer geeft aan de politiek dan aan de tevredenheid met het eigen leven'. Mensen voor wie 'met mij gaat het goed, met ons gaat het slecht' niet opgaat, zijn vaker mensen die ontevreden zijn over hun eigen gezondheid, mensen die weinig grip ervaren en vaker studenten. Mensen die ontevreden zijn met de eigen gezondheid geven zowel voor het eigen leven als voor de

samenleving en politiek een lager cijfer, maar het cijfer voor het eigen leven is relatief gezien een stuk lager. Ditzelfde geldt voor grip op het eigen leven. Mensen die minder grip op het leven ervaren, geven zowel voor het eigen leven als voor de samenleving en politiek een lager cijfer, maar het cijfer voor het eigen leven is relatief gezien een stuk lager. Studenten daarentegen geven een hoger cijfer aan de samenleving en de politiek en een lager cijfer aan het eigen leven. Verder hebben mensen met een hoger inkomen een kleinere kans om geen *optimism gap* te hebben en respondenten met een meer theoretische opleiding hebben een grotere kans om geen *optimism gap* te hebben. Respondenten uit een huishouden dat bestaat uit meerdere personen hebben een kleinere kans om geen *optimism gap* te hebben. Respondenten met een migratieachtergrond hebben een grotere kans om geen *optimism gap* te hebben. Als laatste hebben mensen die grip ervaren een kleinere kans om geen *optimism gap* te hebben.

In tabel 2 tot en met tabel 5 staan de regressieresultaten voor de verschillen. Er wordt hier bestudeerd of de *optimism gap* even groot is voor respondenten en welke factoren de *optimism gap* vergroten of verkleinen. Er zijn verschillen in de grootte van de *optimism gap* naar opleiding, geslacht, samenstelling van het huishouden, werksituatie en partijvoorkeur. Niet toevallig zijn dit vaak ook variabelen die samenhangen met tevredenheid met het eigen leven en oordelen over het land als geheel. Dat komt omdat verschillen in oordelen over de onderliggende variabelen natuurlijk ook doorwerken in de verschillen. Bij sommige groepen wordt een grotere *optimism gap* (vooral) verklaard doordat deze groepen positiever zijn over het eigen leven. Dat geldt voor mensen met betaald werk, vrouwen en mensen in een meerpersoonshuishouden. Bij andere groepen wordt een grotere *optimism gap* (vooral) verklaard vanuit de negatievere percepties van deze groepen over het land als geheel. Daar is sprake van bij mensen met een basisschool/vmbo-opleiding en aanhangers van de PVV, JA21, FvD en BBB.

In tabel 2 staan de resultaten voor het verschil tussen 'het cijfer voor tevredenheid met het eigen leven' en 'het cijfer voor tevredenheid met de samenleving'. De *optimism gap* is kleiner voor mensen met een hbo/wo-opleiding dan voor mensen met een basis/vmbo/havo/vwo/mbo-opleiding en de *optimism gap* is kleiner voor respondenten met een havo/vwo/mbo dan voor respondenten met een basis/vmbo-opleiding. Uit model 2 en model 3 in tabel 2 valt op te maken dat respondenten met bijvoorbeeld een hbo/wo-opleiding een minder grote *optimism gap* hebben, omdat ze een relatief hoger cijfer geven aan de samenleving. Verder valt op dat bij studenten de *optimism gap* minder groot is en dat bij mensen die veel grip ervaren de *optimism gap* groter is. Respondenten die veel grip ervaren, geven hun eigen leven gemiddeld een veel hoger cijfer. In tabel 3 is de variabele politieke voorkeur toegevoegd. Er zijn grote verschillen te zien in de *optimism gap* naar politieke voorkeur. Met name respondenten met de politieke voorkeuren PVV, BBB, JA21 en FvD hebben een grotere *optimism gap*. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt doordat respondenten met deze politieke voorkeur de samenleving een lager cijfer geven.

In tabel 4 staan de resultaten voor het verschil tussen het 'cijfer voor tevredenheid met het eigen leven' en het 'cijfer voor tevredenheid met de politiek'. De *optimism gap* is kleiner voor mensen met een hbo/wo-opleiding dan voor mensen met een basis/vmbo/havo/vwo/mbo-opleiding en de *optimism gap* is kleiner voor respondenten met een havo/vwo/mbo-opleiding dan voor mensen met een basis/vmbo-opleiding. Uit model 2 en model 3 in tabel 2 valt op te maken dat respondenten met bijvoorbeeld een hbo/wo-opleiding een minder grote *optimism gap* hebben, omdat ze een relatief hoger cijfer geven aan de samenleving. Verder valt op dat bij studenten de *optimism gap* minder groot is en dat bij mensen die veel grip ervaren de *optimism gap* groter is. Respondenten die veel grip ervaren, geven hun eigen leven gemiddeld een veel hoger cijfer. In tabel 5 is de variabele politieke voorkeur toegevoegd. Er zijn grote verschillen te zien in de *optimism gap* naar politieke voorkeur. Met name respondenten met de politieke voorkeuren PVV, BBB, JA21 en FvD hebben een grotere *optimism gap*. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt, doordat respondenten met deze politieke voorkeur de samenleving een lager cijfer geven.

Tabel 1 Logistische regressie met afhankelijke variabele, 1 = geen *optimism gap*, 0 = wel een *optimism gap*, N = 11081

	(1) geen <i>optimism gap</i> samenleving	(2) geen <i>optimism gap</i> samenleving	(3) geen <i>optimism gap</i> politiek	(4) geen <i>optimism gap</i> politiek
eerste kwintiel (laagste inkomens)	0,000 (.)	0,000 (.)	0,000 (.)	0,000 (.)
tweede kwintiel	-0,198 (0,14)	-0,196 (0,13)	-0,240 (0,19)	-0,373* (0,20)
derde kwintiel	-0,394*** (0,14)	-0,366*** (0,13)	-0,284 (0,19)	-0,473** (0,20)
vierde kwintiel	-0,372*** (0,14)	-0,322** (0,13)	-0,245 (0,19)	-0,381* (0,20)
vijfde kwintiel (hoogste inkomens)	-0,456*** (0,14)	-0,434*** (0,14)	-0,272 (0,19)	-0,414** (0,20)
mate tevredenheid in uw leven over-> Uw gezondheid	-0,306*** (0,02)	-0,331*** (0,02)	-0,460*** (0,03)	-0,475*** (0,03)
opleiding basis/vmbo	0,000 (.)	0,000 (.)	0,000 (.)	0,000 (.)
opleiding havo/vwo/mbo	0,107 (0,12)	0,132 (0,11)	-0,003 (0,16)	-0,140 (0,17)
opleiding hbo/wo	0,446*** (0,12)	0,471*** (0,11)	0,349** (0,16)	0,120 (0,17)
opleiding overig	0,659*** (0,23)	0,505** (0,23)	0,916*** (0,27)	0,775*** (0,29)
man	0,000 (.)	0,000 (.)	0,000 (.)	0,000 (.)
vrouw	-0,297*** (0,08)	-0,299*** (0,08)	-0,177 (0,11)	-0,216* (0,12)
18-34 jaar	0,000 (.)	0,000 (.)	0,000 (.)	0,000 (.)
35-54 jaar	0,008 (0,13)	-0,019 (0,12)	-0,081 (0,18)	-0,179 (0,19)
≥ 55 jaar	-0,340** (0,15)	-0,289** (0,14)	-0,261 (0,20)	-0,398* (0,21)
eenpersoonshuishouden	0,000 (.)	0,000 (.)	0,000 (.)	0,000 (.)
niet-gehuwd paar zonder kinderen	-0,353** (0,16)	-0,373** (0,15)	-0,530** (0,22)	-0,523** (0,23)
gehuwd paar zonder kinderen	-0,499*** (0,12)	-0,584*** (0,12)	-0,710*** (0,16)	-0,680*** (0,17)
niet-gehuwd paar met kinderen	-0,347** (0,17)	-0,355** (0,17)	-0,663** (0,27)	-0,622** (0,29)

gehuwd paar met kinderen	-0,343*** (0,12)	-0,361*** (0,12)	-0,334** (0,16)	-0,240 (0,17)
eenouderhuishouden	-0,173 (0,17)	-0,102 (0,17)	-0,560** (0,25)	-0,464* (0,26)
overig huishouden	0,118 (0,43)	0,176 (0,44)	0,281 (0,63)	0,258 (0,64)
institutioneel huishouden ¹	0,000 (.)	0,000 (.)	0,000 (.)	0,000 (.)
Nederland	0,000 (.)	0,000 (.)	0,000 (.)	0,000 (.)
Europa (exclusief Nederland)	0,406*** (0,13)	0,474*** (0,14)	0,329* (0,19)	0,387* (0,21)
buiten Europa	0,539*** (0,11)	0,555*** (0,11)	0,451*** (0,15)	0,430*** (0,16)
werkende met betaald werk / eigen bedrijf	0,000 (.)	0,000 (.)	0,000 (.)	0,000 (.)
werkloos / werkzoekend	0,716*** (0,22)	0,651*** (0,22)	0,478 (0,30)	0,287 (0,32)
gepensioneerd of met vervroegd pensioen	0,217 (0,14)	0,120 (0,13)	-0,004 (0,18)	0,009 (0,19)
arbeidsongeschikt	0,247 (0,17)	0,191 (0,17)	-0,264 (0,22)	-0,247 (0,24)
scholier of studerende	0,937*** (0,16)	0,971*** (0,15)	1,013*** (0,23)	0,865*** (0,23)
huisman / huisvrouw	0,290 (0,23)	0,047 (0,23)	0,319 (0,29)	0,185 (0,32)
anders	1,177*** (0,28)	0,869*** (0,26)	0,540 (0,38)	0,567 (0,39)
mate van interesse in: binnenlands nieuws?	-0,015 (0,05)	-0,019 (0,04)	-0,195*** (0,06)	-0,169*** (0,06)
heel weinig grip	0,000 (.)	0,000 (.)	0,000 (.)	0,000 (.)
weinig grip	-0,535*** (0,11)	-0,488*** (0,10)	-0,303** (0,14)	-0,227 (0,15)
grip	-0,903*** (0,11)	-0,929*** (0,11)	-0,772*** (0,15)	-0,793*** (0,16)
veel grip	-1,147*** (0,18)	-1,217*** (0,17)	-0,824*** (0,24)	-0,855*** (0,25)
VVD		0,000 (.)		0,000 (.)
D66		0,084 (0,18)		0,092 (0,24)
CDA/CU		-0,171 (0,20)		0,027 (0,25)
PvdA/GL		-0,121		-0,225

¹ Institutioneel huishouden: Eén of meer personen die samen een woonruimte bewonen en daar bedrijfsmatig worden voorzien in dagelijkse levensbehoeften. Ook de huisvesting vindt bedrijfsmatig plaats. Het gaat om instellingen zoals verpleeg-, en verzorgingshuizen, instellingen voor geestelijke gezondheidszorg, forensische centra, instellingen voor verstandelijk, lichamelijk en zintuiglijk gehandicapten, instellingen voor verslavingszorg en daklozenopvang, internaten, kloosters, gevangenissen, kazernes, en asielzoekerscentra, waarin de personen in principe voor langere tijd (zullen) verblijven.

		(0,16)		(0,21)
PvdD/SP		-0,225		-0,449*
		(0,18)		(0,26)
PVV/FvD/JA21		-0,737***		-1,621***
		(0,20)		(0,35)
BBB		-0,526**		-1,985***
		(0,22)		(0,48)
overig/blanco		-0,254		-0,896***
		(0,18)		(0,28)
weet niet / niet stemgerechtigd / geen antwoord		-0,373***		-0,626***
		(0,14)		(0,19)
niet-stemmen		-0,222		-0,696**
		(0,19)		(0,28)
constant	0,679**	1,101***	1,089***	1,953***
	(0,28)	(0,28)	(0,35)	(0,40)
Observations	12284	11368	11972	11081
Adjusted R ²				
Pseudo R ²		0,1396	0,1636	0,1853
ll_0		-3051,818	-1742,680	-1621,562
ll		-2625,893	-1457,508	-1321,122
chi2		851,851	570,345	600,880

Standard errors in parentheses

* p < 0,10, ** p < 0,05, *** p < 0,01

Bron: SCP (NIB 2023)

Tabel 2 Regressieresultaten voor de afhankelijke 'verschil samenleving en eigen leven', N = 11378

	(1) verschilscore totaal	(2) variantie score op de samenleving	(3) variantie score op het eigen leven
eerste kwintiel (laagste inkomens)	0,000	0,000	0,000
	(.)	(.)	(.)
tweede kwintiel	-0,028	-0,055	0,033
	(0,07)	(0,06)	(0,05)
derde kwintiel	0,044	-0,018	0,101**
	(0,06)	(0,06)	(0,05)
vierde kwintiel	0,020	-0,063	0,125***
	(0,06)	(0,06)	(0,04)
vijfde kwintiel (hoogste inkomens)	0,020	-0,088	0,161***
	(0,06)	(0,06)	(0,05)
opleiding basis/vmbo	0,000	0,000	0,000
	(.)	(.)	(.)
opleiding havo/vwo/mbo	-0,122***	-0,094**	-0,069**
	(0,04)	(0,04)	(0,03)
opleiding hbo/wo	-0,394***	-0,405***	-0,077**
	(0,04)	(0,04)	(0,03)
opleiding overig	-0,067	-0,082	0,007
	(0,13)	(0,12)	(0,08)
man	0,000	0,000	0,000

	(.)	(.)	(.)
vrouw	0,059**	0,046	0,033
	(0,03)	(0,03)	(0,02)
18-34 jaar	0,000	0,000	0,000
	(.)	(.)	(.)
35-54 jaar	0,046	0,026	0,039
	(0,05)	(0,04)	(0,03)
≥ 55 jaar	0,058	0,001	0,096***
	(0,05)	(0,05)	(0,04)
eenpersoonshuishouden	0,000	0,000	0,000
	(.)	(.)	(.)
niet-gehuwd paar zonder kinderen	0,204***	0,080	0,227***
	(0,06)	(0,06)	(0,04)
gehuwd paar zonder kinderen	0,366***	0,167***	0,375***
	(0,05)	(0,04)	(0,03)
niet-gehuwd paar met kinderen	0,182***	0,059	0,221***
	(0,06)	(0,06)	(0,04)
gehuwd paar met kinderen	0,193***	0,062	0,236***
	(0,05)	(0,04)	(0,03)
eenouderhuishouden	0,158*	0,158**	0,036
	(0,08)	(0,08)	(0,06)
overig huishouden	-0,642***	-0,704***	-0,061
	(0,16)	(0,13)	(0,16)
institutioneel huishouden ¹	-0,469*	-0,815***	0,391*
	(0,27)	(0,19)	(0,21)
Nederland	0,000	0,000	0,000
	(.)	(.)	(.)
Europa (exclusief Nederland)	-0,089	-0,060	-0,063
	(0,06)	(0,06)	(0,04)
buiten Europa	-0,172***	-0,187***	-0,019
	(0,05)	(0,04)	(0,04)
werkende met betaald werk / eigen bedrijf	0,000	0,000	0,000
	(.)	(.)	(.)
werkloos / werkzoekend	-0,423***	-0,143	-0,506***
	(0,12)	(0,12)	(0,11)
gepensioneerd of met vervroegd pensioen	-0,071	-0,100**	0,025
	(0,05)	(0,05)	(0,03)
arbeidsongeschikt	-0,062	0,321***	-0,570***
	(0,11)	(0,10)	(0,08)
scholier of studerende	-0,394***	-0,370***	-0,127***
	(0,07)	(0,06)	(0,05)
huisman / huisvrouw	-0,015	0,015	-0,048
	(0,09)	(0,08)	(0,06)
anders	-0,073	0,103	-0,273**
	(0,14)	(0,15)	(0,13)
mate van interesse in: binnenlands nieuws?	0,036*	0,070***	-0,041***
	(0,02)	(0,02)	(0,01)
heel weinig grip	0,000	0,000	0,000
	(.)	(.)	(.)
weinig grip	0,033	-0,293***	0,482***
	(0,05)	(0,05)	(0,04)

grip	0,059 (0,05)	-0,474*** (0,05)	0,788*** (0,04)
veel grip	0,228*** (0,06)	-0,511*** (0,06)	1,127*** (0,05)
mate tevredenheid in uw leven over-> Het leven dat u nu leidt		0,527*** (0,02)	
mate tevredenheid over -> de Nederlandse samenleving			-0,765*** (0,01)
constant	1,595*** (0,10)	-2,019*** (0,15)	5,622*** (0,10)
Observations	11378	11378	11378
Adjusted R ²			
Pseudo R ²			
ll_0			
ll			
chi2			

Standard errors in parentheses

* p < 0,10, ** p < 0,05, *** p < 0,01

Bron: SCP (NIB 2023)

Tabel 3 Regressieresultaten voor de afhankelijke 'verschil samenleving en eigen leven', N = 10538

	(1) verschilscore totaal	(2) variantie score op de samenleving	(3) variantie score op de eigen leven
VVD	0,000 (.)	0,000 (.)	0,000 (.)
D66	-0,274*** (0,06)	-0,186*** (0,06)	-0,190*** (0,04)
CDA/CU	-0,094 (0,07)	-0,036 (0,06)	-0,103** (0,04)
PvdA/GL	-0,115** (0,06)	-0,019 (0,05)	-0,162*** (0,04)
PvdD/SP	0,192*** (0,07)	0,327*** (0,07)	-0,142*** (0,05)
PVV/FvD/JA21	0,960*** (0,09)	1,148*** (0,08)	-0,030 (0,06)
BBB	0,573*** (0,08)	0,703*** (0,07)	-0,044 (0,05)
overig/blanco	0,253*** (0,07)	0,331*** (0,06)	-0,048 (0,05)
weet niet / niet stemgerechtigd / geen antwoord	0,204*** (0,05)	0,329*** (0,05)	-0,126*** (0,03)
niet-stemmen	0,667*** (0,09)	0,795*** (0,08)	-0,019 (0,06)
eerste kwintiel (laagste inkomens)	0,000 (.)	0,000 (.)	0,000 (.)

tweede kwintiel	-0,029 (0,07)	-0,054 (0,06)	0,028 (0,05)
derde kwintiel	0,055 (0,06)	-0,012 (0,06)	0,106** (0,05)
vierde kwintiel	0,040 (0,06)	-0,045 (0,06)	0,129*** (0,05)
vijfde kwintiel (hoogste inkomens)	0,052 (0,06)	-0,055 (0,06)	0,162*** (0,05)
opleiding basis/vmbo	0,000 (.)	0,000 (.)	0,000 (.)
opleiding havo/vwo/mbo	-0,063 (0,05)	-0,036 (0,04)	-0,052 (0,03)
opleiding hbo/wo	-0,212*** (0,05)	-0,212*** (0,04)	-0,051 (0,03)
opleiding overig	-0,088 (0,10)	-0,081 (0,09)	-0,030 (0,08)
man	0,000 (.)	0,000 (.)	0,000 (.)
vrouw	0,118*** (0,03)	0,108*** (0,03)	0,042** (0,02)
18-34 jaar	0,000 (.)	0,000 (.)	0,000 (.)
35-54 jaar	0,047 (0,05)	0,022 (0,04)	0,046 (0,03)
≥ 55 jaar	0,054 (0,05)	0,003 (0,05)	0,086** (0,04)
eenpersoonshuishouden	0,000 (.)	0,000 (.)	0,000 (.)
niet-gehuwd paar zonder kinderen	0,191*** (0,06)	0,068 (0,06)	0,218*** (0,04)
gehuwd paar zonder kinderen	0,358*** (0,05)	0,157*** (0,04)	0,370*** (0,03)
niet-gehuwd paar met kinderen	0,141** (0,07)	0,009 (0,06)	0,219*** (0,04)
gehuwd paar met kinderen	0,172*** (0,05)	0,043 (0,05)	0,222*** (0,03)
eenouderhuishouden	0,037 (0,08)	0,030 (0,07)	0,018 (0,06)
overig huishouden	-0,498*** (0,16)	-0,564*** (0,13)	-0,027 (0,17)
institutioneel huishouden ¹	-0,323* (0,17)	-0,589*** (0,12)	0,296 (0,24)
Nederland	0,000 (.)	0,000 (.)	0,000 (.)
Europa (exclusief Nederland)	-0,091 (0,06)	-0,067 (0,06)	-0,054 (0,04)
buiten Europa	-0,149*** (0,05)	-0,166*** (0,04)	-0,012 (0,04)
werkende met betaald werk / eigen bedrijf	0,000 (.)	0,000 (.)	0,000 (.)
werkloos / werkzoekend	-0,459*** (0,12)	-0,218* (0,12)	-0,449*** (0,09)

gepensioneerd of met vervroegd pensioen	0,000 (0,05)	-0,032 (0,05)	0,045 (0,03)
arbeidsongeschikt	-0,126 (0,11)	0,253** (0,10)	-0,563*** (0,09)
scholier of studerende	-0,314*** (0,07)	-0,295*** (0,06)	-0,102** (0,05)
huisman / huisvrouw	0,041 (0,09)	0,051 (0,08)	-0,004 (0,06)
anders	-0,071 (0,15)	0,097 (0,15)	-0,252* (0,14)
mate van interesse in: binnenlands nieuws?	0,021 (0,02)	0,051*** (0,02)	-0,036*** (0,01)
heel weinig grip	0,000 (.)	0,000 (.)	0,000 (.)
weinig grip	0,033 (0,06)	-0,290*** (0,05)	0,460*** (0,04)
grip	0,081 (0,05)	-0,455*** (0,05)	0,770*** (0,04)
veel grip	0,268*** (0,07)	-0,479*** (0,07)	1,112*** (0,05)
mate tevredenheid in uw leven over-> het leven dat u nu leidt		0,541*** (0,02)	
mate tevredenheid over -> de Nederlandse samenleving			-0,758*** (0,01)
constant	1,267*** (0,11)	-2,548*** (0,15)	5,654*** (0,11)
Observations	10538	10538	10538
Adjusted R ²			
Pseudo R ²			
ll_0			
ll			
chi2			

Standard errors in parentheses

* p < 0,10, ** p < 0,05, *** p < 0,01

Bron: SCP (NIB 2023)

Tabel 4 Regressieresultaten voor de afhankelijke 'verschil politiek en eigen leven', N = 11636

	(1) verschilscore totaal	(2) variantie score op de politiek	(3) variantie score op het eigen leven
eerste kwintiel (laagste inkomens)	0,000 (.)	0,000 (.)	0,000 (.)
tweede kwintiel	-0,006 (0,09)	-0,060 (0,08)	0,076 (0,05)
derde kwintiel	0,050 (0,08)	-0,058 (0,08)	0,159*** (0,05)

vierde kwintiel	-0,035 (0,08)	-0,158** (0,08)	0,170*** (0,05)
vijfde kwintiel (hoogste inkomens)	-0,149* (0,08)	-0,307*** (0,08)	0,208*** (0,05)
opleiding basis/vmbo	0,000 (.)	0,000 (.)	0,000 (.)
opleiding havo/vwo/mbo	-0,140** (0,06)	-0,104* (0,06)	-0,068** (0,03)
opleiding hbo/wo	-0,558*** (0,06)	-0,551*** (0,06)	-0,074** (0,03)
opleiding overig	-0,219 (0,14)	-0,250* (0,14)	0,019 (0,08)
man	0,000 (.)	0,000 (.)	0,000 (.)
vrouw	-0,114*** (0,04)	-0,141*** (0,04)	0,025 (0,02)
18-34 jaar	0,000 (.)	0,000 (.)	0,000 (.)
35-54 jaar	0,046 (0,06)	0,033 (0,06)	0,024 (0,03)
≥ 55 jaar	0,098 (0,07)	0,033 (0,07)	0,103*** (0,04)
eenpersoonshuishouden	0,000 (.)	0,000 (.)	0,000 (.)
niet-gehuwd paar zonder kinderen	0,350*** (0,08)	0,197** (0,08)	0,257*** (0,04)
gehuwd paar zonder kinderen	0,459*** (0,06)	0,227*** (0,06)	0,384*** (0,03)
niet-gehuwd paar met kinderen	0,151* (0,09)	0,020 (0,08)	0,204*** (0,05)
gehuwd paar met kinderen	0,225*** (0,07)	0,067 (0,06)	0,251*** (0,04)
eenouderhuishouden	0,099 (0,10)	0,115 (0,10)	-0,010 (0,06)
overig huishouden	-0,351 (0,33)	-0,384 (0,30)	0,005 (0,19)
institutioneel huishouden ¹	-1,115 (0,75)	-1,613*** (0,61)	0,576* (0,31)
Nederland	0,000 (.)	0,000 (.)	0,000 (.)
Europa (exclusief Nederland)	-0,162** (0,08)	-0,113 (0,08)	-0,088* (0,05)
buiten Europa	-0,180*** (0,07)	-0,173*** (0,06)	-0,030 (0,04)
werkende met betaald werk / eigen bedrijf	0,000 (.)	0,000 (.)	0,000 (.)
werkloos / werkzoekend	-0,633*** (0,16)	-0,180 (0,16)	-0,717*** (0,13)
gepensioneerd of met vervroegd pensioen	-0,213*** (0,07)	-0,233*** (0,06)	0,003 (0,03)
arbeidsongeschikt	-0,302** (0,07)	0,275** (0,06)	-0,854*** (0,03)

	(0,12)	(0,11)	(0,09)
scholier of studerende	-0,725***	-0,677***	-0,153***
	(0,09)	(0,09)	(0,05)
huisman / huisvrouw	-0,131	-0,102	-0,056
	(0,12)	(0,11)	(0,07)
anders	0,026	0,179	-0,214*
	(0,22)	(0,22)	(0,13)
mate van interesse in: binnenlands nieuws?	0,044*	0,089***	-0,059***
	(0,03)	(0,02)	(0,01)
heel weinig grip	0,000	0,000	0,000
	(.)	(.)	(.)
weinig grip	0,171**	-0,285***	0,669***
	(0,07)	(0,07)	(0,05)
grip	0,243***	-0,475***	1,049***
	(0,07)	(0,07)	(0,04)
veel grip	0,582***	-0,386***	1,443***
	(0,09)	(0,09)	(0,05)
mate tevredenheid in uw leven over -> het leven dat u nu leidt		0,622***	
		(0,02)	
mate tevredenheid over -> de politiek in Den Haag			-0,883***
			(0,01)
constant	2,930***	-1,225***	6,243***
	(0,14)	(0,17)	(0,09)
Observations	11636	11636	11636

Standard errors in parentheses

* p < 0,10, ** p < 0,05, *** p < 0,01

Bron: SCP (NIB 2023)

Tabel 5 Regressieresultaten voor de afhankelijke 'verschil politiek en eigen leven', N = 10772

	(1) verschilscore totaal	(2) variantie score op de politiek	(3) variantie score op het eigen leven
VVD	0,000 (.)	0,000 (.)	0,000 (.)
D66	0,009 (0,08)	0,123* (0,07)	-0,150*** (0,05)
CDA/CU	0,253*** (0,08)	0,316*** (0,08)	-0,052 (0,05)
PvdA/GL	0,552*** (0,07)	0,668*** (0,07)	-0,086** (0,04)
PvdD/SP	1,210*** (0,10)	1,378*** (0,09)	-0,076 (0,06)
PVV/FvD/JA21	2,329*** (0,09)	2,553*** (0,09)	-0,017 (0,06)
BBB	2,294*** (0,10)	2,478*** (0,10)	0,033 (0,06)
overig/blanco	1,178*** (0,09)	1,297*** (0,08)	-0,016 (0,05)
weet niet / niet stemgerechtigd / geen	1,051***	1,217***	-0,093**

antwoord			
	(0,06)	(0,06)	(0,04)
niet-stemmen	1,872***	2,062***	-0,026
	(0,11)	(0,10)	(0,07)
eerste kwintiel (laagste inkomens)	0,000	0,000	0,000
	(.)	(.)	(.)
tweede kwintiel	0,000	-0,058	0,077
	(0,09)	(0,08)	(0,05)
derde kwintiel	0,111	-0,009	0,172***
	(0,08)	(0,08)	(0,05)
vierde kwintiel	0,081	-0,051	0,185***
	(0,08)	(0,08)	(0,05)
vijfde kwintiel (hoogste inkomens)	0,017	-0,149**	0,222***
	(0,08)	(0,07)	(0,05)
opleiding basis/vmbo	0,000	0,000	0,000
	(.)	(.)	(.)
opleiding havo/vwo/mbo	-0,041	-0,001	-0,057
	(0,06)	(0,05)	(0,04)
opleiding hbo/wo	-0,233***	-0,210***	-0,059
	(0,06)	(0,06)	(0,04)
opleiding overig	-0,049	-0,078	0,032
	(0,14)	(0,13)	(0,08)
man	0,000	0,000	0,000
	(.)	(.)	(.)
vrouw	-0,021	-0,047	0,031
	(0,04)	(0,04)	(0,02)
18-34 jaar	0,000	0,000	0,000
	(.)	(.)	(.)
35-54 jaar	0,035	0,024	0,018
	(0,06)	(0,06)	(0,04)
≥ 55 jaar	0,127*	0,072	0,087**
	(0,07)	(0,07)	(0,04)
Eenpersoonshuishouden ¹	0,000	0,000	0,000
	(.)	(.)	(.)
niet-gehuwd paar zonder kinderen	0,322***	0,167**	0,244***
	(0,08)	(0,08)	(0,05)
gehuwd paar zonder kinderen	0,439***	0,194***	0,377***
	(0,06)	(0,06)	(0,04)
niet-gehuwd paar met kinderen	0,078	-0,070	0,205***
	(0,09)	(0,08)	(0,05)
gehuwd paar met kinderen	0,169***	0,004	0,238***
	(0,07)	(0,06)	(0,04)
eenouderhuishouden	-0,014	-0,019	0,005
	(0,10)	(0,10)	(0,06)
overig huishouden	-0,220	-0,250	0,013
	(0,31)	(0,27)	(0,20)
institutioneel huishouden	-0,480*	-0,914***	0,515
	(0,28)	(0,17)	(0,34)
Nederland	0,000	0,000	0,000
	(.)	(.)	(.)
Europa (exclusief Nederland)	-0,222***	-0,176**	-0,087*

	(0,08)	(0,08)	(0,05)
buiten Europa	-0,141**	-0,136**	-0,024
	(0,07)	(0,06)	(0,04)
werkende met betaald werk / eigen bedrijf	0,000	0,000	0,000
	(.)	(.)	(.)
werkloos / werkzoekend	-0,604***	-0,138	-0,688***
	(0,16)	(0,16)	(0,12)
gepensioneerd of met vervroegd pensioen	-0,122*	-0,145**	0,016
	(0,06)	(0,06)	(0,04)
arbeidsongeschikt	-0,452***	0,148	-0,847***
	(0,12)	(0,11)	(0,10)
scholier of studerende	-0,617***	-0,563***	-0,146***
	(0,09)	(0,09)	(0,06)
huisman / huisvrouw	-0,060	-0,049	-0,022
	(0,12)	(0,11)	(0,07)
anders	0,013	0,143	-0,170
	(0,23)	(0,23)	(0,14)
mate van interesse in: binnenlands nieuws?	-0,009	0,034	-0,057***
	(0,03)	(0,02)	(0,01)
heel weinig grip	0,000	0,000	0,000
	(.)	(.)	(.)
weinig grip	0,201***	-0,290***	0,673***
	(0,07)	(0,07)	(0,05)
grip	0,355***	-0,412***	1,056***
	(0,07)	(0,06)	(0,04)
veel grip	0,733***	-0,302***	1,454***
	(0,09)	(0,08)	(0,05)
mate tevredenheid in uw leven over-> het leven dat u nu leidt		0,666***	
		(0,02)	
mate tevredenheid over -> de politiek in Den Haag			-0,880***
			(0,01)
constant	1,665***	-2,920***	6,256***
	(0,15)	(0,17)	(0,10)
Observations	10772	10772	10772

Standard errors in parentheses

* p < 0,10, ** p < 0,05, *** p < 0,01

Bron: SCP (NIB 2023)